

УДК 342.9

ЛЕКЦІЯ ЯК ОДНА З ФОРМ ЗАНЯТЬ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ІНФОРМАЦІЙНЕ ПРАВО»

THE LECTURE AS A FORM CLASSES ON OF EDUCATIONAL DISCIPLINE „INFORMATION LAW”

Селезньова О.М.,

*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри цивільно-правових дисциплін юридичного факультету
ПВНЗ «Буковинський університет»*

У статті підіймається один з аспектів актуальної проблеми навчально-методичного забезпечення для навчальної дисципліни «Інформаційне право». З'ясовується мета лекції з навчальної дисципліни «Інформаційне право», аналізуються різні форми лекційних занять. Автором пропонуються найбільш оптимальні форми лекційних занять із навчальної дисципліни «Інформаційне право».

Ключові слова: лекція, мета лекції з навчальної дисципліни «Інформаційне право», підготовка до лекції з навчальної дисципліни «Інформаційне право», форми лекцій із навчальної дисципліни «Інформаційне право».

В статье поднимается один из аспектов актуальной проблемы учебно-методического обеспечения учебной дисциплины «Информационное право». Выясняется цель лекции по учебной дисциплине «Информационное право», анализируются различные формы лекционных занятий. Автором предлагаются наиболее оптимальные формы лекционных занятий по дисциплине «Информационное право».

Ключевые слова: лекция, цель лекции по учебной дисциплине «Информационное право», подготовка к лекции по учебной дисциплине «Информационное право», формы лекций по учебной дисциплине «Информационное право».

The article raises an aspect of the urgent problem of training and methodological support of educational discipline “Information Law”. It turns out the purpose of the lecture on of educational discipline “Information Law”, analyzes the various forms of lectures. The author offers the most optimal forms of lectures on of educational discipline “Information Law”.

Key words: lecture, purpose of lecture on of educational discipline “Information Law”, preparation for a lecture on of educational discipline “Information Law”, forms of lecture on of educational discipline “Information Law”.

Постановка проблеми. Інформаційне право як навчальна дисципліна була введена в навчальні плани порівняно недавно. Це було обумовлено низкою історичних, наукових, нормативних та інших причин. Водночас викладання зазначеної навчальної дисципліни на сьогодні є вимогою часу, оскільки розвиток інфор-

маційно-комунікативних та технологічних процесів йде безперервно, а забезпечити належне юридичне обслуговування інформаційних відносин – нагальне завдання вищих навчальних закладів, що готують майбутніх правників. Звідси випливає, що актуальними нині є розробка та застосування в навчальному

процесі новітніх методик викладання навчальної дисципліни «Інформаційне право».

Стань дослідження. Інформаційне право як навчальну дисципліну розглядали такі вчені, як В.М. Брижко [1], В.Г. Хахановський [2], В.С. Цимбалюк [3] та деякі інші. Проте навчально-методичних рекомендацій щодо відповідного викладання навчальної дисципліни «Інформаційне право», на нашу думку, недостатньо.

Мета статті – дослідити на практиці застосування в навчальному процесі різних форм лекційних занять із навчальної дисципліни «Інформаційне право», з'ясувати позитивні та негативні сторони кожної форми лекцій та запропонувати найбільш оптимальні для викладання.

Виклад основного матеріалу. Лекція – усне, чітко структуроване подання навчального матеріалу, спрямоване на сформування в студентів розуміння основних положень теми.

Не зважаючи на первинне значення (термін «лекція» походить з латинської мови й означає «читання»), лекція не має бути сухо прочитана із заготовленого раніше. Це емоційна розповідь, що часом переходить у дискусію, залучаючи таким чином студентів до активної форми взаємодії з викладачем.

Мета лекції з навчальної дисципліни «Інформаційне право», на нашу думку, пролягає в такому:

- набуття певної сукупності знань із навчальної дисципліни «Інформаційне право»;
- отримання вміння застосовувати норми інформаційного законодавства до життєвих ситуацій (наведення прикладів із практики при поясненні теоретичного матеріалу);
- визначення напрямів подальшої самостійної, творчої або наукової роботи студентів;
- підвищення рівня інформаційної культури;
- збільшення кругозору.

Підготовка до лекції з навчальної дисципліни «Інформаційне право» повинна бути виваженою та ґрунтовною, оскільки при недотриманні цього правила виникають проблеми вже під час подання лекції. До таких проблем ми відносимо багатослів'я, повторення, завелика чи замала кількість прикладів, забування окремих аспектів, відсутність у розповіді логіки (особливо при переходах до наступних питань теми), наукових паралелей тощо. Неодноразове допущення зазначеного зумовлює неякісне подання навчального матеріалу, і, як наслідок, низьку успішність у студентів із навчальної дисципліни «Інформаційне право». Крім того, такий викладач у студентів досить швидко втрачає авторитет, над ним підсміюються, не сприймають серйозно, обговорюють його педагогічну неспроможність у соціальних мережах. Такий стан речей є недопустимим ні для самого викладача, ні для вищого навчального закладу, де він працює. А тому, заходячи до аудиторії, де проводитиме лекцію з навчальної дисципліни «Інформаційне право», викладач повинен володіти максимумом необхідної інформації з розглядуваної теми та не розгублюватися при неочікуваному питанні.

Форми побудови лекцій із навчальної дисципліни «Інформаційне право» є різними. Найбільш поширеною формою можна вважати традиційну лекцію, структура якої передбачає вступ, основну частину та висновки. Така форма лекції акцентована на активній участі викладача й уможливіло повноцінну подачу навчального матеріалу протягом встановлених навчальних годин. Роль студентів при цьому характеризується як пасивна (фактично їх місія – відтворення на папері усної інформації, яку розповідає чи надиктовує викладач). Позитивами такої форми лекційного заняття є повна подача викладачем необхідного навчального матеріалу, наявність відповідних записів у студентів, потрібного для вивчення теми. Разом із тим низька активність студентів, розсіяна увага, несприйняття деякими студентами інформації на слух значно знижують продуктивність традиційної лекції. Це зумовлює пошук нових підходів до проведення лекційних занять.

Досить ґрунтовно окреслена проблема розглянута в праці російських дослідників «Організаційне та методичне забезпечення навчального процесу у вузі» [4]. Зокрема, ними виділяються такі: лекція-візуалізація, лекція з іншим викладачем, лекція з раніш запланованими помилками, лекція-пресконференція, лекція-розмова, лекція-дискусія, лекція з розглядом конкретних ситуацій, лекція із застосуванням техніки зворотного зв'язку [4, с. 198].

Автором цієї статті були апробовані визначені вище форми лекцій при викладанні навчальної дисципліни «Інформаційне право», що дало підстави діяти таких висновків:

1) проведення лекції-візуалізації є доцільним при вивченні вступних та описових тем із навчальної дисципліни «Інформаційне право», оскільки тут застосовується принцип наочності та образності, що допомагає студентам уявити конкретику теми, стимулювати подальше самостійне вивчення питань, які їх зацікавили. Така форма лекційного заняття виправдовує себе в темах «Еволюція прав людини у зв'язку з становленням інформаційного суспільства», «Правове регулювання е-відносин». Разом із тим варто пам'ятати про обмеженість обсягу візуально-оформленого навчального матеріалу, оскільки недотримання цього положення послаблює увагу студентів, збільшується втома і, як наслідок, потрібна інформація не засвоюється студентом.

До виготовлення зображень із допомогою інформаційно-комп'ютерних технологій, які необхідні для розкриття теми, можна залучати студентів – це сприятиме міцнішому закріпленню відповідних знань, а також надає можливість ґрунтовніше вивчити можливості комп'ютерної техніки. Встановлення наочних матеріалів вручну (плакати, схеми, креслення тощо), на наш погляд, не виправдовує затрачених сил, так як запам'ятовування відбувається в більш складній формі, а ознайомленню з можливими навиками у сфері роботи з інформаційно-комп'ютерними технологіями взагалі немає місця, що в еру інформаційного суспільства є неприпустимим;

2) лекція з іншим викладачем є складнішою формою лекційних занять, оскільки: а) при підготовці до лекції навчальний матеріал необхідно узгоджувати з іншим викладачем; б) погляди лекторів можуть не співпадати, що створює необхідність у студентів обирати та аргументувати одну з двох точок зору (як правило, студенти вибирають ту позицію, що висловлена більш емоційним оратором, тобто головним критерієм вибору є психологічно-емоційна складова, а не докази опонента).

Застосування такої форми лекційного заняття є цікавим у разі вивчення аспектів порівняння теоретично-наукового та практичного підходу. Наприклад, лекція на тему «Поняття та види інформаційної діяльності» успішно була проведена, коли основним лектором виступав автор цієї роботи, а другим – представник засобів масової інформації. Прослухавши теоретичне положення, у студентів є можливість пов'язати їх із прикладами з життя, з практичними аспектами інформаційної діяльності;

3) лекція з раніш запланованими помилками є досить специфічною, направленою на аудиторію певного рівня. Використавши на практиці цю форму лекційного заняття, автор такого дослідження зіштовхнувся з низкою проблем, які є значно вагоміші за уявні переваги.

Варто сказати, що інформаційне право є доволі складною та неоднозначною галуззю права, тому студенти деколи не розуміють, де є помилки та взагалі їх зміст. Крім того, відбувається запам'ятовування неправдивої інформації, яку не легко замінити, а це значно знижує якість навчального процесу. Таким чином, під час вивчення навчальної дисципліни «Інформаційне право» нами не рекомендується використовувати таку форму лекційних занять. Її можна проводити на більш вищому щаблі навчання (наприклад, у магістратурі), коли студенти володіють відповідним рівнем знань інформаційно-правової тематики;

4) лекція-прес-конференція – досить цікава форма лекційного заняття, що непогано реалізується на практиці. Її використання можливе під час вивчення тем, що є актуальними для сучасної спільноти. Такими темами в навчальній дисципліні «Інформаційне право» можуть бути: «Державна інформаційна політика», «Основи інформаційної безпеки» та інші.

Структура лекції-прес-конференції дещо відрізняється від традиційної: замість вступної частини передбачається процедура подання питань викладачу (усно або письмово), а основна частина трансформується у логічно побудовану доповідь-відповідь. Перевага такої форми лекційного заняття в тому, що аудиторія отримує конкретну інформацію на ті запитання, які її власне турбують, акцентують на них увагу і, як наслідок, запам'ятовують. Це також створює передумови до самостійної роботи студентів над нагальними для них положеннями;

5) лекція-розмова є однією з найбільш вдалих форм лекційного заняття. Вона проходить як діалог між викладачем і студентами і, відповідно, перед-

бачає активність обох сторін. Така лекція найбільш продуктивна для тем, що поєднані своїм змістом з іншими навчальними дисциплінами. Наприклад, під час розгляду теми «Інформаційне право в системі права» нами рекомендується застосовувати саме лекцію-розмову. За її допомогою вдається вирішити одразу декілька важливих завдань: з'ясувати рівень підготовки студентів та стан залишкових знань, активізувати студентів шляхом постановки питань, повторити основоположні засади юриспруденції, стимулювати запам'ятовування, уявити інтереси аудиторії, спрямувати саморозвиток та поглиблення інформаційно-правових знань;

б) лекція-дискусія є певною мірою подібною до попередньої форми лекційного заняття: така ж активність студентів, залучення до діалогу, більші можливості до запам'ятовування. Разом із цим існують і певні відмінності. Така форма лекційного заняття має проводитися тоді, коли студенти вже набули певний обсяг інформаційно-правових знань і можуть вільно викладати свої думки стосовно розглядуваної теми. Вважаємо, що лекція-дискусія дає змогу більшою мірою, чим інші форми лекційного заняття, посприяти стимуляції мислення студента, а це, у свою чергу, забезпечує найвищий рівень запам'ятовування навчального матеріалу. Зазначена форма лекційного заняття може мати успіх при поданні тем з Особливої частини інформаційного права, а саме: «Основи інформаційної безпеки», «Правове регулювання інтернет-відносин» та інших;

7) лекція з розгляду конкретних ситуацій – це форма лекційного заняття, яка хоч і має своєрідний плюс (ознайомлення з певними життєвими обставинами), але й серйозний недолік – неможливість навести увесь потрібний навчальний матеріал, мінімум запису інформаційно-правової теорії, невизначеність ракурсу семінарської та самостійної підготовки. На нашу думку, вищезазначена форма лекційного заняття для навчальної дисципліни «Інформаційне право» є невідповідною. За потреби розгляду якоїсь конкретної ситуації останню необхідно включити в якості структурного елемента в лекцію-дискусію, у лекцію-розмову або і в традиційну лекцію;

8) лекція із застосуванням техніки зворотного зв'язку – це форма лекційного заняття, яка на практиці займає дуже багато лекційного часу, що при викладанні навчальної дисципліни «Інформаційне право» (з огляду на її складність та неоднозначність) є невиправданим. Ідею такої лекції можна використати в частині інших форм лекційного заняття (наприклад, у лекції-розмові). Це сприятиме й економії часу, і забезпечить належне подання навчального матеріалу.

Висновки. Таким чином, спробувавши провести лекційні заняття з навчальної дисципліни «Інформаційне право» в різних формах, приходимо до висновку, що найбільш вдалими для сприйняття, запам'ятовування, викладу навчального матеріалу стали такі форми лекційного заняття, як традиційна лекція, лекція-візуалізація, лекція-розмова, лекція-дискусія, лекція-прес-конференція.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Брижко В.М. Методологічні та правові засади упорядкування інформаційних відносин : [монографія] / В.М. Брижко. – К. : ТОВ «Пан Тот», 2009. – 415 с.
2. Хахановський В. Структура та завдання навчальної дисципліни «Інформаційне право» / В. Хахановський // Правова інформатика. – 2006. – № 3 (11). – С. 56–60.
3. Цимбалюк В.С. Інформаційне право – право інформаційного суспільства / В.С. Цимбалюк // Вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут». Політологія. Соціологія. Право : збірник наук. праць. – 2010. – № 3 (7). – С. 153–157.
4. Берденникова Н.Г. Организационное и методическое обеспечение ученого процесса в вузе / Н.Г. Берденникова, В.И. Меденцев, Н.И. Панов. – СПб. : Д.А.Р.К., 2006. – 208 с.